

АНОТАЦІЯ

Давліканова О.Б. Розвиток менеджменту дуальної вищої освіти в Україні.
– Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» (07 «Управління та адміністрування») – Сумський державний університет, Суми, 2021.

Дисертаційну роботу присвячено розробленню науково-методичних засад та організаційних механізмів менеджменту дуальної вищої освіти в Україні з огляду на національний соціально-економічний контекст та глобальні тренди (перехід до економіки знань, автоматизація, поляризація та зміна характеру робочих місць, викликана диджиталізацією, розрив в наявних та затребуваних ринком праці навичках тощо). В роботі розглянуто взаємозв'язок між запровадженням менеджменту дуальної вищої освіти та розвитком людського капіталу, створенням інновацій, зниженням рівня безробіття серед молоді, підвищенням показників індивідуального та суспільного благополуччя, конкурентоспроможністю спеціалістів на ринку праці.

Авторкою досліджено організаційно-економічні відносини, які виникають між суб'єктами господарювання, закладами вищої освіти, здобувачами освіти, регуляторними інституціями та іншими зацікавленими сторонами в процесі реалізації управлінських заходів із запровадження дуальної форми здобуття освіти. Питання розвитку менеджменту дуальної вищої освіти в Україні розглянуто в роботі як на макрорівні – через узгодження міжвідомчих управлінських механізмів, так і на мезорівні – через реалізацію організаційних механізмів в межах галузевих та регіональних освітньо-виробничих кластерів, а також на мікрорівні – через відповідну зміну управлінських технологій та організаційної структури закладів вищої освіти, формування ефективних управлінсько-комунікативних ланцюжків між здобувачами освіти, роботодавцями, закладами освіти та іншими стейкхолдерами.

Набули подальшого розвитку концептуальні засади формування системи менеджменту дуальної вищої освіти, що відрізняються від існуючих трактуванням її як комплексу організаційно-управлінських механізмів

координації складних мережевих зв'язків між стейкхолдерами на макрорівні (узгодження регуляторних та управлінських механізмів на рівні міжгалузевої та міжвідомчої співпраці для формування та запровадження національної системи менеджменту дуальної вищої освіти), на мезорівні (співпраця в межах галузі освіти, співпраця між роботодавцями та їх об'єднаннями, в межах інших галузей, між економічними суб'єктами регіону) та на мікрорівні (розроблення управлінських механізмів взаємодії між закладом вищої освіти, підприємствами-роботодавцями та здобувачами освіти, а також іншими стейкхолдерами; структурно-функціональна трансформація менеджменту закладу вищої освіти та підприємства при запровадженні дуальної форми здобуття освіти). Це дозволило визначити та класифікувати стейкхолдерів за моделлю Менделоу, а також здійснити суперпозицію стейкхолдерів менеджменту дуальної вищої освіти в Україні в координатах «вплив (на формування національної системи менеджменту дуальної вищої освіти) / залученість (до впровадження менеджменту дуальної вищої освіти в Україні)», що стало основою для визначення траєкторії змін суперпозиції кожного з них у п'ятирічній ретроспективі: з моменту початку формування національної системи менеджменту дуальної вищої освіти (2013 р.) до закінчення першого року національного експерименту Міністерства освіти і науки України (МОН), розпочатого відповідно до наказу №1296 «Щодо запровадження пілотного проєкту у закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» (2020 р.). Досліджено інтереси та специфічні функції всіх зацікавлених суб'єктів в системі менеджменту дуальної вищої освіти в рамках національного патерну та переваги для них. Описано процес популяризації ідеї впровадження дуальної форми здобуття освіти в Україні, окреслено засади застосування проєктного підходу в системі менеджменту дуальної освіти на макро-, мезо- та мікрорівнях.

Проведено аналіз історичних, політичних, економічних, соціальних, культурних чинників, що вплинули на формування німецького (як базового для всіх інших та домінуючого в світі) та українського патернів систем менеджменту дуальної вищої освіти, здійснено періодизацію їх становлення та розвитку в

Німеччині та Україні, на основі компаративного аналізу визначено основні детермінанти їх особливостей, а також хронологію формування нормативно-правового забезпечення, удосконалено методичні засади обґрунтування стратегії розвитку системи менеджменту дуальної вищої освіти в Україні на базі виявлених «історично-суспільних розривів». Обґрунтовано вплив історичного та економічного факторів на розвиток менеджменту дуальної вищої освіти в Україні та Німеччині, виявлено регіональні особливості розвитку цієї системи в Україні та Німеччині. Проведене дослідження підтвердило гіпотезу про неможливість імпорту німецької системи менеджменту дуальної вищої освіти без адаптації до українського контексту через низку об'єктивних факторів, а саме, відмінності в структурі та рівні розвитку економіки, роль торгово-промислових палат, рівень соціальної відповідальності роботодавців й їх готовність тісно співпрацювати із закладами вищої освіти, неготовність стейкхолдерів до впровадження операційних змін та погодження питань щодо фінансування тощо.

Набули подальшого розвитку наукові засади встановлення бенчмарків для розвитку системи дуальної вищої освіти в Україні, що здійснено шляхом виявлення (за процесним підходом) «організаційно-управлінських розривів» між українською та німецькою системами. Розглянуто класифікацію моделей менеджменту дуальної вищої освіти та обґрунтовано можливість їх застосування в системі вищої освіти України. Це дозволило визначити систему управлінських заходів щодо адаптації кращих практик до національного контексту, а також обґрунтувати систему вибору бенчмарків як на рівні менеджменту закладу вищої освіти, так і на рівні управління галуззю освіти.

Напрацьовано систему моніторингу запровадження та розвитку системи менеджменту дуальної вищої освіти в Україні, що на відміну від існуючих підходів здійснено шляхом розроблення трирівневої системи індикаторів: на макрорівні - для Міністерства освіти і науки України (16 показників), на мезорівні - для органів місцевого самоврядування та галузевих об'єднань роботодавців (6 показників), на мікрорівні – для закладів вищої освіти (10 показників), а також для підприємств-роботодавців (8 показників). Це дозволило

на основі проведеного анкетування серед закладів вищої освіти та роботодавців, залучених до експерименту, запровадженого Міністерством освіти і науки України відповідно до наказу №1296, й оброблення його результатів, формалізовано описати базові параметри поточного етапу формування вітчизняного патерну менеджменту дуальної вищої освіти та розробити рекомендації для стейкхолдерів з метою оптимізації управлінських процедур.

Запропоновано науково-методичний підхід до управління витратами в системі менеджменту дуальної вищої освіти, що здійснено на основі класифікації та розроблення підходу до обрахунку витрат підприємства на навчання здобувача освіти для моделей дуальної вищої освіти із інтегрованою практичною підготовкою та інтегрованою професійною діяльністю. До складу витрат підприємства на навчання одного здобувача освіти для моделі дуальної освіти із інтегрованою практичною підготовкою запропоновано відносити щорічні витрати підприємства (опціональні та рекомендовані), витрати за періоди перебування здобувача на виробництві (опціональні та обов'язкові) і разові витрати (на методичне та організаційне забезпечення). До складу витрат підприємства на навчання одного здобувача освіти для моделі дуальної освіти із інтегрованою професійною діяльністю запропоновано відносити опціональні, обов'язкові та організаційні витрати. Для кожного з цих видів витрат розроблено механізм їх розрахунку, що враховує такі статті витрат як кількість наставників, залучених до їх підготовки, витрати на роботу координатора від підприємства, а також на підвищення кваліфікації наставників, тривалість перебування здобувача освіти на підприємстві тощо.

Удосконалено методичні засади сценарного планування перспективного розвитку системи менеджменту дуальної вищої освіти, що на відміну від існуючих, базується на основі теорії дифузії інновацій Басса та враховує результати оцінювання новаторами якості надання дуальних освітніх послуг та ємності відповідного ринку. Менеджмент дуальної вищої освіти для українського ринку освітніх послуг можна вважати інновацією, тому й залучення закладів вищої освіти, здобувачів та підприємств до впровадження чи переходу на навчання за (новою) дуальною формою здобуття освіти можна вважати

схожим на поведінку споживачів інноваційної продукції. Коефіцієнт імітації інновації розраховано на базі результатів першого року запровадження дуальної форми здобуття освіти у закладах вищої освіти в рамках експерименту Міністерства освіти і науки України відповідно до наказу №1296. Згідно проведеного сценарного планування перспективного розвитку вітчизняної системи менеджменту дуальної вищої освіти виділено три можливі сценарії – оптимістичний, реалістичний та песимістичний. Обґрунтовано, що найбільш вірогідним в Україні є песимістичний сценарій з огляду на тенденцію до зменшення кількості закладів вищої освіти, несприятливу економічну ситуацію, пасивну позицію приватних закладів вищої освіти, відсутність широкої інформаційної кампанії серед роботодавців, а також невелику кількість розроблених професійних стандартів, часто формальне відношення стейкхолдерів до впровадження інновації тощо.

Ключові слова: менеджмент дуальної вищої освіти, дуальна форма здобуття освіти, освітньо-виробничі кластери, взаємодія стейкхолдерів, сценарне планування, управління інноваціями, управління витратами, бенчмаркінг, управлінські механізми.

ABSTRACT

Davlikanova O.B. Dual Studies Management Development in Ukraine. – The manuscript.

The thesis for obtaining the “doctor of philosophy” scientific degree on a specialty 073 “Management” (07 “Management and administration”). – Sumy State University, Sumy, 2021.

The thesis describes the development of scientific and methodological principles and organizational mechanisms of the dual studies management in Ukraine given the national socio-economic context and global trends (transition to the knowledge-based economy, automation, polarization and change of the character of jobs caused by technological disruption and digitalization, existing skill-gap etc). The paper examines the relationship between dual studies management introduction and human capital development, innovations, youth unemployment reduction, individual and societal well-being, advancement of competitiveness on the labor market, etc.

The author has studied the organizational and economic relations that arise between businesses, higher education institutions, students, regulatory institutions and other stakeholders in the framework of dual studies management introduction and implementation. The dual studies management development in Ukraine has been examined at three different levels: at the macro level - through the coordination of interdepartmental management mechanisms; at the meso level - through the implementation of organizational mechanisms within sectoral and regional educational and production clusters; and at the micro level - through appropriate management technologies. and the organizational structure of higher education institutions, the formation of effective management and communication chains between students, employers, educational institutions and other stakeholders.

The conceptual basis of the dual studies management formation has been improved, which is defined as a set of organizational and managerial mechanisms for coordination of complex network interconnections between stakeholders at the macro level (harmonization of regulatory and managerial mechanisms at the level of intersectoral and inter-agency cooperation aimed at the formation of the national dual studies management system and its implementation), at the meso level (cooperation within the education sector, cooperation between employers and their associations within other sectors, as well as among economic entities in the region for the formation of regional dual studies management clusters) and at the micro level (managerial mechanisms of interaction between higher educational establishments, employers and students, as well as structural and functional transformations within the higher educational establishments and enterprises due to the introduction of the dual studies management). This allowed identification and classification of dual studies management stakeholders according to the Mendelow's Matrix, as well as their superposition in the "impact/engagement" coordinates reflecting the trajectories of changes in the five-year retrospective. The interests, special functions and benefits from the dual studies management introduction have been identified for all stakeholders in the dual studies management system within the national pattern, as well as the efforts on popularizing the dual studies idea in Ukraine, the process and result of its adaptation in a five-year retrospective – from the beginning of the national dual

studies management system formation (2013) till the end of the first year of the national experiment launched by the Ministry of Education and Science of Ukraine according to the Order №1296 "On the launch of a pilot project in pre-tertiary and tertiary educational establishments as of the training of specialists in the framework of the dual form of education" (2020). The benefits for, interests and specific functions of all stakeholders in the dual studies management system within the national pattern are discussed. The raising awareness campaign on dual studies conducted in Ukraine is described, as well as the principles of the project approach in the dual studies management system at the macro-, meso- and micro-levels.

The analysis of historical, political, economic, social and cultural factors influencing the formation of the German and Ukrainian dual studies management patterns has been carried out. The methodological basis for the dual studies management system development strategy in Ukraine has been improved by means of periodization of the system formation and comparison to the periods of the German dual studies pattern formation (as basic for all others and dominant in the world). In addition, the scientific principles of establishing benchmarks for the development of the dual higher education system in Ukraine have been further developed by identifying (according to the process approach) organizational and managerial "gaps" between the national and the German dual studies management systems. This has confirmed the hypothesis that it is impossible to import the German dual studies management system without its adaptation to the Ukrainian context due to a number of objective factors, namely differences in economic structure and level of economic development of the country, the role of chambers of commerce, social responsibility of employers and their willingness to work closely with higher educational establishments, hardships with the implementation of operational changes and funding issues, etc.

In addition, the scientific principles of establishing benchmarks for the domestic dual studies management system development have been further elaborated by means of the identification of organizational and managerial «gaps» between the Ukrainian and German dual studies management systems. This allowed determining the system of management measures aimed at adapting best practices to the national context, as

well as to justify the system of selection of benchmarks both at the level of management of higher education institutions and at the level of management of the education sector.

A system for monitoring the introduction and development of the dual studies management in Ukraine has been developed as a three-level system of indicators: at the macro level - for the Ministry of Education and Science (16 indicators); at the meso level - for local governments and sectoral associations of employers (6 indicators); and at the micro level - for higher educational establishments and employers (8 indicators). This allowed formalization of the basic parameters of the initial stage of the domestic dual studies management system formation based on two surveys conducted among higher educational establishments and employers involved in the experiment of the Ministry of Education and Science of Ukraine in accordance with the Order №1296 "On the launch of a pilot project in pre-tertiary and tertiary educational establishments as of the training of specialists in the framework of the dual form of education", which also allowed the development of recommendations for stakeholders.

A scientific and methodological approach to dual studies cost management has been proposed for the two models – with practical and with professional training integration. The calculation of enterprises' costs for training of a dual student within the practical training model includes the following groups of costs: annual costs (optional and recommended costs), costs for the periods of an applicant's work-based training periods (optional and mandatory) and one-time costs (methodological and organizational). For the model with professional training integration, it is proposed to include optional, mandatory and organizational costs in the structure of the enterprise's expenses for training of one dual student. For each of these types of costs, a mechanism for their calculation has been developed, which takes into account such cost items as the number of mentors involved in their training, the cost of work of the coordinator from a company, as well as costs of the training of mentors, etc.

The methodological basis of scenario planning of perspective development of dual studies management system has been further developed, which, unlike the existing ones, is based on Bass's theory of diffusion of innovations and takes into account the results of innovators' evaluation of dual studies management quality and market capacity of dual studies services. The dual studies management may be considered an

innovation for the Ukrainian market of educational services, so the engagement of higher education institutions, students and enterprises in the dual studies may be viewed as similar to the behavior of consumers of innovative products. The coefficient of innovation simulation is calculated on the basis of the results of the first year of introduction of the dual form of education in higher education institutions within the experiment of the Ministry of Education and Science of Ukraine according to Order №1296. According to the long-term scenario planning of the dual studies development in Ukraine, there are three possible scenarios - optimistic, realistic and pessimistic. Given factors such as the declining number of higher education institutions, the unfavorable economic situation, the passive position of private higher education institutions, the lack of a broad information campaign among employers, and the small number of professional standards developed, the often formal attitude of stakeholders to innovation, etc. we consider a pessimistic scenario as the most probable.

Key words: dual studies management, dual form of education/studies, dual pre-tertiary and tertiary education, scientific and industrial clusters, stakeholder interaction, stakeholder cooperation, scenario planning, innovation management, cost management, benchmarking, management mechanisms.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

Монографії

1. Давліканова О.Б., Лилик І.В., Максименко О.Л. Дуальна освіта як інноваційна технологія забезпечення кадрового потенціалу національної економіки України. *Управління інноваційною складовою економічної безпеки: монографія / за ред. Прокопенко О. В., Школи В. Ю., Щербаченко В. О.* Суми : Триторія, 2017. Т. 2. С. 118-124. (0,23 друк. арк.). *Особистий внесок: обґрунтовано необхідність впровадження дуальної форми здобуття освіти в Україні, проаналізовано взаємозв'язок із розвитком кадрового потенціалу (0,11 друк. арк.).* URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/66707/7/Prokopenko_monograf_Tom_II.pdf.

2. Давліканова О.Б., Перезовова І. Дуальна форма здобуття освіти: передумови та практика впровадження в українському законодавчому полі. *Університет у сучасному суспільстві: місія, проблеми, виклики* : монографія / за

заг. ред. Г. І. Калінічевої. Чернігів, 2019. С.110–136. (0,19 друк. арк.). *Особистий внесок: проаналізовано можливості адаптації німецького патерну дуальної вищої освіти до особливостей української системи освіти з огляду на вітчизняну нормативно-правову базу (0,09 друк. арк.).* URL: <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/bp/hs-files/hs-2019-7.pdf>

Публікації у зарубіжних наукових виданнях

3. The Ukrainian Employers' Experience of Introducing Dual Studies: The First-Year Results of the National Experiment / Buchynska O., Davlikanova O., Lylyk I., Hofstetter H. *Virtual Economics* (Index Copernicus and others). 2020. №3(4). P. 211-234. (0,25 друк. арк.). *Особистий внесок: досліджено мотивацію стейкхолдерів (роботодавців) та їх готовність до впровадження менеджменту дуальної вищої освіти, узагальнено основні результати першого року впровадження експерименту Міністерства освіти і науки України відповідно до наказу №1296 (0,14 друк. арк.).* DOI: [https://doi.org/10.34021/ve.2020.03.04\(11\)](https://doi.org/10.34021/ve.2020.03.04(11))

Публікації у наукових виданнях України

4. Васильєва Т.А., Давліканова О.Б. Сценарне планування перспективного розвитку вітчизняного патерну менеджменту дуальної вищої освіти. *Вісник Сумського Державного Університету. Серія «Економіка»* (Scientific Indexing Services, Google Scholar). Суми, 2020. №2'2020. С. 203-212. (0,59 друк. арк.). *Особистий внесок: удосконалено методичні засади сценарного планування перспективного розвитку вітчизняного патерну менеджменту дуальної вищої освіти, що базується на основі теорії дифузії інновацій Басса (0,39 друк. арк.).* URL: https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/2_2020/25.pdf.

5. Vasylieva T., Davlikanova O. Formation of the Domestic Dual Studies Pattern and Superposition of Stakeholders. *Mechanism of Economic Regulation* (Index Copernicus and others). 2020. №4. P. 36-57. (0,44 друк. арк.). *Особистий внесок: запропоновано класифікацію стейкхолдерів менеджменту дуальної вищої освіти в Україні за моделлю Менделоу, запропоновано трирівневу класифікацію стейкхолдерів відповідно до рівнів МДВО, здійснено суперпозицію основних стейкхолдерів в координатах «вплив/важливість» із траєкторією змін у п'ятирічній ретроспективі за час формування українського патерну*

менеджменту дуальної вищої освіти (0,32 друк. арк.). URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/83753/1/Vasylieva_mer_4_2020.pdf;jsessionid=50E5E652BEE0F365DF3261B16FF40CEC.

6. Davlikanova O., Righter G. Introduction of Dual Education in Ukrainian Higher Educational Establishments and Approaches to Estimation of its Economic Benefits. *Business Ethics and Leadership* (Index Copernicus and others). 2017. Vol. 1. №4. (0,17 друк. арк.). *Особистий внесок: досліджено підходи до адаптації німецького патерну дуальної вищої освіти до національного контексту* (0,08 друк. арк.). URL: http://armgpublishing.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/12/files/bel/issue4/Rayter-Davlikanova_BEL_4_2017.pdf.

7. Davlikanova O., Hofstetter H. The «Duales Studium» Adaptation as an Innovation in Ukrainian Tertiary Education: Management Aspects and Results. *Marketing and Management of Innovations* (Web of Science and others). 2020. №3. P. 208-221. (0,55 друк. арк.). *Особистий внесок: обґрунтовано необхідність впровадження менеджменту дуальної освіти саме на рівні вищої освіти, досліджено відмінності між німецьким на українським патернами дуальної вищої освіти* (0,36 друк. арк.). DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2020.3-15>

8. The Ukraine-Based Employers' Awareness of Dual Studies and Willingness to Engage into the Implementation of Education Innovations / Buchynska O., Davlikanova O., Hofstetter H., Lylyk L. *Business Ethics and Leadership* (Index Copernicus and others). 2020. №4(3). P. 137-144. (0,15 друк. арк.). *Особистий внесок: описано методологію вивчення готовності суб'єктів господарювання, що провадять свою діяльність в Україні, до запровадження менеджменту дуальної вищої освіти; проаналізовано фактори, що створюють перепони для розвитку мереж роботодавців у системі дуальної вищої освіти* (0,05 друк. арк.). DOI: [https://doi.org/10.21272/bel.4\(3\).137-144.2020](https://doi.org/10.21272/bel.4(3).137-144.2020)

Публікації в інших наукових виданнях:

9. Аналітичний звіт «Думки здобувачів про дуальну освіту» за результатами дослідження обізнаності здобувачів освіти про дуальну форму здобуття освіти та досвіду участі у пілотному проєкті із її запровадження на рівні фахової передвищої та вищої освіти України / Бучинська О.В., Давліканова О.Б.,

Лилик І.В., Чайковська А.Б. Київ: Представництво Фонду ім.Фрідріха Еберта в Україні, 2020. 110 с. (2,52 друк. арк.). *Особистий внесок: на базі даних, зібраних в рамках кількісного та якісного дослідження, проаналізовано досвід здобувачів вищої освіти, які беруть участь у пілотному проєкті із впровадження дуальної форми здобуття освіти, запровадженого Міністерством освіти і науки України;* (0,9 друк. арк.). URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/17747.pdf>.

10. Аналітичний звіт «Думки роботодавців про дуальну освіту» за результатами дослідження обізнаності роботодавців про дуальну форму здобуття освіти та досвіду участі у пілотному проєкті із її запровадження на рівні фахової передвищої та вищої освіти України / Бучинська О.В., Давліканова О.Б., Лилик І.В., Чайковська А.Б. Київ: Представництво Фонду ім.Фрідріха Еберта в Україні, 2020. 100 с. (3,86 друк. арк.). *Особистий внесок: описано підходи до організації співпраці закладів вищої освіти та роботодавців в Україні з метою забезпечення підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти* (1,23 друк. арк.). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/11/10/Dualna_2_2%20edit%206-11.pdf.

11. Давліканова О. Б., Іщенко Т. Д., Чайковська А. Б. Аналітичний звіт за результатами першого року проведення експерименту із запровадження пілотного проєкту у закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти відповідно до наказу МОН від 15.10.2019 № 1296 «Щодо запровадження пілотного проєкту у закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти». Київ, 2020. 96 с. (3,61 друк. арк.). *Особистий внесок: запропоновано методологію вивчення стану розвитку національного патерну менеджменту дуальної вищої освіти, визначено бенчмарки, проаналізовано поточний стан розвитку патерну МВДО в Україні, визначено основні перепони та розроблено рекомендації для основних стейкхолдерів – Міністерства освіти і науки України, роботодавців та їх об'єднань, закладів вищої освіти, здобувачів освіти тощо.* (1,75 друк. арк.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/28/zvitz20192020nrshchodorealizatsiyidualnohonavchannya.pdf>.

Тези доповідей на наукових конференціях

12. Давліканова О.Б., Васильєва Т.А. Пояснення до положення про дуальну форму здобуття вищої та фахової передвищої освіти. *Дуальна форма здобуття освіти як одна з моделей поліпшення якості підготовки фахівців для аграрного сектору економіки України*: зб. тез міжнар. наук.-практ. конф., 17 жовт. 2019 р. Київ : Наук.-метод. центр ВФПО, 2019. С. 15-33. (0,97 друк. арк.). *Особистий внесок: надано роз'яснення до деяких норм проєкту Положення про дуальну форму здобуття освіти, запропонованого на громадське обговорення Міністерством освіти і науки України у 2019 році* (0,56 друк. арк.). URL: <https://nmc-vfpo.com/wp-content/uploads/2019/10/tezy-uchasnykiv-konferencziyi.pdf>.

13. Давліканова О.Б. Особливості впровадження дуальної освіти в Україні. *Науково-дослідні розробки: сучасні вимоги, оцінка ефективності, комерціалізація*: матеріали круглого столу, 13-15 берез. 2019 р. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2019. С. 94-96. (0,14 друк. арк.).

14. Давліканова О.Б. Перешкоди запровадженню в національному контексті дуальної форми здобуття освіти як інструменту підготовки конкурентоспроможної та затребуваної робочої сили. *Освіта, перспективи зайнятості та стійкість ринків праці*: зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. 17 груд. 2020 р. Київ : ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2021. С. 21-25. (0,13 друк. арк.). URL: <http://ief.org.ua/docs/scc/18.pdf>.

15. Давліканова О.Б. Пропозиції до проєкту Стратегії розвитку вищої освіти України на період 2021–2031 років щодо розвитку дуальної освіти. *Дуальна форма здобуття освіти: успіхи та проблеми першого року запровадження пілотного проєкту у закладах фахової передвищої освіти України*: зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. 22 жовт. 2020 р. Київ : Наук.-метод. центр ВФПО, 2020. С. 9-11. (0,15 друк. арк.). URL: <https://nmc-vfpo.com/wp-content/uploads/2020/11/zbirnyk-materialiv-22.10.2020.pdf>.

16. Давліканова О.Б. Проблемні аспекти адаптації досвіду Німеччини для впровадження дуальної форми здобуття освіти в Україні на прикладі найбільшого приватного закладу дуальної вищої освіти ФРН Nordakademie. *Маркетинг як основа формування стратегії соціально-економічного розвитку*

прикордонного регіону: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 11-12 листоп. 2020 р. Чернівці : Технодрук, 2020. С. 209-213. (0,25 друк. арк.). URL:http://www.chteiknteu.cv.ua/ua/content/download/konf_11_12_11_2020.pdf.

17. Давліканова О.Б. Упровадження дуальної форми здобуття освіти: імплементація vs імітація. *Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти*: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. 14 трав. 2020 р. Глухів : Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. С. 129-131. (0,11 друк. арк.). URL: http://tpgnpu.ho.ua/images/my_images/doc_pdf/vidavnictvo/mkonf_2020.pdf.